

СЫЛДЫСЧЫГАШ

№ 25
(2888) Июнь 24 2008
вторник чыл

1945 чылдың март 1-де үндөзилеттинген.
1990 чылдың февраль 1-де катап тургустунган.

Хүнүнүн үнөри: 4.54; ажары: 22.09
Хүн дуртунуң узуну: 17.15
Айының үнөри: 0.38
Ажары: 10.53

Солун вторник санында үнөр.
Садар өртөз дугуржулга езугаар.

Сыламаттык медээлери

● Чаңгыс абзац-биле

● Июнь 19-та ТР-ниң Чазааның Даргазы Шолбан Кара-оол мергежилдинге шынчы, талантылыг, бүзүрелдиг болгаш харысгалгалыг кижилерге байыр чедирген. 41 кижиге Тыва Республиканың алдарлыг ажилдакчылары деп аттарны, медальдарны, Хүндүлел бижиктерни, байыр чедирешкиннерлиг чагааларны тывыскаан.

● 5-ки делегей чергелиг “Хөөмей — Төп Азия чоннарының эртинези” этнохөгжүм симпозиумунга киржир хөөмейжилерниң шиилде мөөрейи июнь 20-де С.Пюрбю аттыг Утүсчү чогаадылга төвүнүн концерт залында эрткен.

● Тываның күрүне университетиде бо чылын 700 ажыг биргикурсчуларны хүлээп алырынга белеткенип турар. Хүндүскү салбырга 560 бюджет олуттарны, 176 олутту бот-өөредилге-биле өөренир күзелдиг абитуриентилерге бээри көрдүнгөн.

● “Наадым-2008” байырлалы болур. Өвүр кожунуче кызыгаар эргелелиниң эрттирилгези чокка эртип болур. Бо шиилтирини ТР-ниң Чазааның Даргазы Шолбан Кара-оол биле Сибирь федералдыг округтун кызыгаар эргелелиниң начальниги Игорь Курилов-биле ужуражылга үезинде хүлээп алган.

● Найысылалдың мэрин июль айда томуйлаар. Ол дугайында шиилтирини Кызыл хоорайның Төлээлекчилер хуралының сессиязынга хүлээп алган. Мэрниң албан-дужаалыгга кордакчы 30-ден 65 хар чедир назылыг, Россияның хамаатызы, дээди эртемниг, удуртур албан-дужаалдарга үш чыл ажил стажтыг болур ужурулуг.

Бистиң корр.

Аныяк адалар уруглары-биле хостуг шагында

Бүгү Россияның аныяктар хүнүнге уткуштур яныз-бүрү культура-массалыг болгаш спортчу хемчеглер июнь 20-де эгелей берген. Июньнун 20-21 хүннеринде Кызыл хоорайның аныяктар командаларының аразынга пейнтболга бирги чер дээш маргылдаа “Патриот” клубка болуп эрткен.

Июнь 22-де Дөгээ болгаш Ынакшыл дагларынга “Арыг суглар” деп экологтук марш, Национал паркка

“Аныяктар хөгжүмү” деп бард ырыларының фестивалы эрткен.

Июнь 27-де “2020 чылдың салгалы” деп аныяктар акциязы, “Найыралдың челээжи” национал культура төптөриниң киржилгези-биле байырлал концерти, аныяктар дискотекасы, июнь 28-те “Хүреш” стадионга 18-28 хар чедир назылыг аныяктар аразынга хүреш маргылдаазы болур.

Тываның аныяктар шимчээшкениниң төөгүзүндөн

Тыптып келген үезинден бээр ревсомолчулар болгаш комсомолчулар республиканың төөгүзүнче эвээш эвес алдар-аттыг, ажыктыг черектерни кирип бижээт.

1930 чылга чедир (тыва бижиктин тургустунган чылы) ревсомолчуларның хөй кези бижик-билег чок турган, организацияже аас-биле билдириишкин езугаар кирип турганнар. Ынчангаш аныяктар эвилелиниң бирги сорулгазы — бижик билбес чорукту узуткаары болган. Үжөн чылдарның ревсомолчуларының кыйгыры: “Бижик-билеглиг киж бижик билбес 3 кижини өөредир”. 1933 чылдың октябрьда улуг улустун 40 хуузу бижик-билеге өөренип турган. Бии-Хем кожуннун

аныяктары бижик-билег билбес чорукту бир дугаар узуткаан.

1932 чылда Тывага “Реванэ шыны” деп бир дугаар аныяктар солун үнүп эгелээн.

Ревсомолчулар болгаш комсомолчулар клубтар, школар, кызыл булуннар тургузуп, бот-тывынгыр уран чүүлү сайзырадып эгелээн. Ынчалзадаа бөлүмнерге чүгө бижик-билеге өөрөтпейн, а араттар аразында улуг тайылбыр ажылын база чорудуп, коллективтиг ажил-агыйлар тургузарынче кыйгырып турган. 1934 чылда республиканың ревсомолчу ажил-агыйларга мал кажаалары 5000 четкен.

7-ги ревсомолчулар хуралында 15 чыл дургузунда Тываның аныяктар

эвилелиниң аныяктар аразында ат-алдары улуг, тыва чоннун хүндүткелин чаалап алган деп демделээн. Юбилей таварыштыр республиканың Биче Хуралының Президиуму Тываның революсчу аныяктар эвилелинге эң бедик шаңнал — республика орденин тывыскаан.

Комсомолдун организастыг тургузуу үениң аайы-биле өскөрлүп турган. Организацияда 10 ажыг кежигүн бар болза-ла, ревсомол комитетин тургузар. Ынчангаш организациялар даргаларын комитет секретарьлары деп адап эгелээн. Бо чүүл эге организацияларның ролун бедиткен. Тыва ССРЭ-ге каттышкан соонда, Тываның революсчу аныяктарының эвилели Бүгү эвилелдин ленинчи

коммунистиг аныяктар эвилелинче кирген. Тываның область организациязы тургустунган. Комсомол организациязының ат-алдарының дугайында дараазында саннар бадыткап турар: 1945 чылда — 4465, 1976 чылда — 28392 киж чеккен.

Ада-чурттуң Улуг дайыны эгелээн соонда дайыны айттанган эки турачыларның 60 хуузу аныяктар эвилелиниң кежигүннери болган.

Республикада бо хүннерде Россияның аныяктар эвилелиниң девискээр салбыры, “Аныяк гвардия” организация ажилдап турар. 2008 чылдың февраль 15-те “Тываның аныяктары” республиканың аныяктарының хөй-ниити организациязы тургустунган.

2008 ЧЫЛ – Россия Федерациясында Өз-бүлө чылы

Чогаадыкчы конкурс “Өзүмнөр-2008”

“Мээн өг-бүлөм — чоргааралым”

Авайымниң, оой-оой,
Өпөй ирин, оой-оой.

Шааланымни, оой-оой,
Дуунаалыңар, оой-оой.

Увай, увай, убалаң,
Авайымни, оой-оой.

Тыва улустуң өпөй ири

Конкурска

Мээн өг-бүлөмдө үш кижилер бар бис: кырган-авам, кырган-ачам база мен. Мен билип кээримге өг-бүлөм бо. Ынчангаш кырган ада-иени авай, ачай деп өзүп келген мен. Чүгө дээрге мен ийи хар ажып чорумда, төрөөн авам озал ондакка таварышкыш чок болган деп, сөөлүндө билген мен. Авамның бичии чаштар аразыңга ак халат-тыг чоруп турганын шала-була сактыр мен. Ынчангаш мен авамның альбомунда арттырып каан чуруктарын көрүп, оон ол фото-чуруктары-биле чурттап чоруур мен. А төрөөн ачам бар. Адын Ондар Орлан дээр. Ол Бора-Шайда хуу малын малдап чоруур, ачам-биле артыгып, аалыңга барып турар мен.

Мээн өзүп, доругуп келген өг-бүлөм суурда кандыг-даа өг-бүлөден ылгал чок. Кырган-ада-иен эн-не бөдүүн, ажылыгыр улус чүве, оларым кайызы-даа башкылап чорааннар.

Авамны (кырган-авамны) Сечин Кечиловна Монгуш дээр. Бистин эге школавс коридорунда Солчур школазының төөгүзүн бижээн стенд бар. Школань төөгүзүн болгаш аңаа ажылдап чораан башкыларның фото-чуруктарын ол стендиде азып каан. Ында кырган-авам дугайында мынча деп бижип каан одуруглар бар: “Монгуш Сечин Кечиловна. “Күш-ажылдың Кызыл тук” ордениниң эдилекчизи. Солчур ортума школазының бир дугаар, баштайгы директору”.

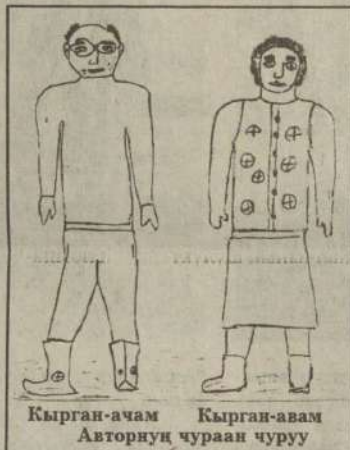
Кырган-даа болза авам онза кижилер. мактавас мен, эн-не бөдүүн, ажылгыр, аңаа кандыг-даа ажил дөмөй-ле. Кеттинери безин бөдүүн, оон каас-коя идик-хеп кедип чораанын шоолуг черле эскербээн мен. Дурт-сыны, арай чолдаксы-маар, хүрең-кызыл шырайлыг. Кырган-авамны көргөш, Монгуш

Уруглар чуруп тур

КЫРГАНЫНГА ЧАЛЫНМАСТАР

Доржунун “Авай” деп шүлүүн бо-ла сактып кээр мен.

Арай чолдак дурт-сынның,
Адыжында хавырыктыг,
Каас торгу кедип чорбаан
Кадай кижилер мээн авам.

Кырган-ачам
Авторнун чураан чуруу

Чугаакыр эвес-даа бол, ол кажан орус, тыва ырылар, кожамыктар ырлай бергенде ол ышкыш хөглүг, аас-кежиктиг кижилер чок апаар. Ол кандыг-даа ажылды кылып билер. Чинге-тараа, арбайны хооргаш, соктап каар, оон кылып каан быштаан кижилер чип ханмас. Оон бир ынак ажылы даараныры, тыва идик-хеп даараар, ылангыя хой, хураган кештеринден тоннар болгаш өске-даа пестен кылган идик-хеп даараан ораарын бо-ла көөр чордум. Шодактар даараарыңга база ынак, ынчангаш ону суурнун улуг-биче мөгелери база дыка хүндүлээр. Дааранып-ла ораар, чамдыкта кырган-авамны иштимде дыка кээргээр мен. Ийи дугаар класска өөренип турумда, менээ шодак даарап берген, ол шодаам ам-даа бар, шыг-

жап, кадагалап чоруур мен.

Кырган-авам ачызында, эки, багай-даа бол, хол-биле болгаш даараныр машинага дааранып база өөренип алган мен. Өөктеримни-даа бодум илип алыр мен. Кырган-авам орус-дыл, кырган-ачам төөгү болгаш тыва литература башкылап чорааннар. Ол хирезинде мээн билirim огород ажылы база кылыр улус, ону кырган-ачам шымбай билер.

Кырган-авам, кырган-ачамның бир ынак ажылы — хой номнар номчуру, кырган-даа болза, та чеже ном номчуп турар улус чүве, шуут кайгаар мен, чамдыкта номну хунаажып-даа ораарлар.

Оларның ачызында “Дерсу Узала”, “Робинзон Крузо” деп номнарны дөрт дугаар класска өөренип тургаш номчуур аас-кежиктиг болган мен. “Дерсу Узала” номчуп тургаш орус дылды багай билirimден дыка бергедээн мен. Ынчан орус дылды билбес болза, багай-дыр деп чүвени биле берген мен, ынчангаш орус дыл кичээлдеринге дыка кызар мен. Оон эгелээш номнарны номчурунга дыка сонургалдыг апарган мен. Ылангыя Монгуш Өлзей-оолдун “Хөөрээриниң чугааларын”, Сергей Бүрбүнүн “Шынапайның чугааларын”, Василий Монгуштуң чамдык шоодуглуг чугааларын сонургап номчаан мен. Шүлүкчү, Солчур чурттуг Монгуш Доржунун шүлүктеринге, ылангыя авазыңга болгаш авалар дугайында шүлүктөрүн, “Бора-Шайын” дыка сонургап номчуур мен. Кырган-авамның ынак чогаалчызы база ол.

Монгуш Доржунун “Чойган-маа” деп шүлүглелин колдуу шээ-

жи-биле билер. Кырган-ачам бодун дугайында чугааларыңга ынак эвес кижилер, ынчалза-даа хөглүг, баштаксымаар, кончук чугаакыр, кандыг-даа темага чугаалажып болур, кижилер-биле хосту чугаалажыр. Ол кандыг-даа ажылды кылып билер, чем кончук кылыр, чазаныр, чуруттунар, даараныр. Ынчангаш мен кырган-ада-иениң аайы-биле кандыг-даа ажылды кылыптарыңдан чалгара-вас мен. Кырган-авам суурнун кандыг-даа хой-ниттичи ажылдырыңдан чыдып кайбас, янзы-бүрү ужуражылгаларже чалады-даа бээр. Тыва чаңчылар дугайында М.Кенин-Лопсунның даа романы менээ номчудуп турдулар. Дыка солун чорду, чижээ: аалчы кижиге ужа-тоштук канчаар салырын билеп алган мен. Улуг, биче кижилерни хүндүлээринден эгелээш тыва сүзүктерге чедир шаам-биле биле берген мен.

Солуннар номчурунга база ынак мен. “Сылдысчыгаш” солун дыка солун, ону ийи дугаар классан эгелеп доктаамал чагыдып номчуп чоруур апардым. Бо чылын “Сылдысчыгашта” уруглар, оолдарның чураан чуруктарын дыка сонургап, чаптап көөр-дүр мен. Бо чылды өг-бүлө чылы кылдыр чарлааныңга өөрүп, өскөн уум бодумнун өг-бүлөм дугайында кысказы-биле бижидим.

Ынчангаш бо бичии чүдүмнү ынак чогаалчы Монгуш Доржунун “Аваларга” деп шүлүүндөн үзүндү-биле доозар бодадым.

Аваларның изиг чүрээ Ажы-төл дээш амыр көрбөс. Чамбы-дипте аваларга Чайынның дээр хүннеп турзун!

Чингиз КЫЗЫЛ-ООЛ,
5 класс, Өвүр кожун,
Солчур школазы.

Ыдыктыг өг-бүлөм – Россия.

Аюш ЧЫЛБАК чураан, Эрзин кожун, Бай-Даг школазы.

Айгуля ДАЖИЙ-ООЛ чураан.
Кызыл-Мажалык №1 школазы.

Мээн аалым.

Бажыңывысче
чалап тур бис.

Түмөн САГАЧЫ чураан, 4 класс,
Эрзин кожун, Бай-Даг школазы.

Долума БАЛДАР,
3 класс, Эрзин кожун,
Бай-Даг суур

Кырган-ачам
кыштаа.

ӨГ-БҮЛЕ НОМЧУПГАЗЫНЫҢ
АРЫНЫ

КОНДУЛУУР

Шүлүктөр арны

Шүлүктөр арны

Биз тпения нст настпашто ооразованнп, нст н нэ мжкт бпты нн бкус, нн слова, нн многосторонней шпфр поннмманнп. Тета н Шакспир фанпаштпш улелому уннверсптшту. Чтннам беловек перепнпашт бекп. А.И.Теруен.

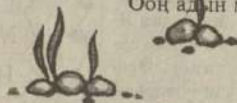
• ЭКЕР-ООЛ КЕЧИЛ-ООЛ

МЕЗИЛ

Ээрем-мөөн чурттугбай,
Элегер чааш шүшпөмөй,
Дазыл, озаң адаа сынныр
Таан чиктиг кортукпай.

Даңазын чер аастан салбас,
Таакпы ыжын бурулатпас.
Онза элдеп балык боор,
Ооң адын мезил дээр.

• КОМАДЫР ООРЖАК

КАЗЫРАЛЫГ КАДАРАР МЕН

Казыраны мунуптум,
Кандыг кончуг мөөр чоор!
Кастык эди сирлениээр,
Карак оду кызаннаар.
Харатаннар, хаактар
Хайра чок улдаар.
Дөмөк эди ажыннаар,
Дөңгүп-дангып ызырныр.
Чангаалчыга олурткаш,
Чаза силтип турган дег.
Дескиндир ыяштар
Дезип, чайлап турганзыг.
Шарыжыгаш чеже боор
Шал-көк суг бооп деритти.
Шаа төнгөш эгиштеп,

Шак-хөк, даш-дег турупту
Казыралыг хоюмну
Кадаар мен, оо-шуу!
Шашкактай берзе-даа
Саргы-биле дөмөй мен.
Бурундугун, кудуруун
Булгаза-даа салбас мен.

ЧӨГЕНМЕС-ДАА АЖЫЛЫМНЫ

(үштээн одуруглар)

Өөредир - куруг сава иштээри
эвес,
Өөреникчээ эртем долдур паш
тип бергеш,
Өжүрбес дээш, ону көзөп,
өөскүдери.
*
Башкыларның ажыл-херээ
хүндүткелдиг.

Багай сеткил кажанда-даа
эдилевес,
Кижилерни хей-аьдынга
ушкарыптар.

*

Өөредилге - өндүр, бедик ажыл-
үүле
Өөрүшкүлүг ону кылган башкы
кижи
Өөредилгээ бүгү бодун кыпсып
төдөр...

Борис КАЗЫРЫКПАЙ.

ТӨРӨЛ ЧОНУМ

Артын көр даан — булут хээлээн
ногаан арга
Мурун көр даан — арбай, тараа
чалгып чыдар.
Арыг суглуг Хемчик хемим унун
каастаан
Авыралдыг төрөөн суурум Дөн-
Терээмни.
Одарында чеди чүзүн малы
оьттаан
Орлан оолак кадарчызы
хөөмейлээн.

Өгбелерниң малчын угун черле
салбаан
Өөр-өнер төрөл чонум Дөн-
Терээмде.
Рынок келген берге өйү каржы
болгай,
Ыйыдып-ла боостаалай бээр
коргунчуг-даа,
Амыдырал - чуртталга дээш
эрес-кежээ
Ажыл - ишчи төрөл чонум Дөн-
Терээмде.

Көк-оол САЛЧАК, башкы.

• 60 чыл бурунгаар, 1948 чылда, тыва чогаалчыларның эң-не баштайгы очулдурукчуларының бирээзи, шүлүкчү Семен Петрович Гудзенко Тывага кээп чораан.

ДАЙЫНЧЫ ШҮЛҮКЧҮ

Семен Петрович Гудзенко 1922 чылдың март 5-те Киев хоорайга инженер кижиниң өг-бүлезинге төрүттүнгөн. Авазы — башкылап чораан. Он дөрт харлыында комсомолга бактаап кирген. Он беш харлыында, школачы чылдарында-ла, шүлүк бижирин шенеп эгелээн.

1939 чылда Москваның философия, литература болгаш төөгү институтунга өөренип кирген.

1941 чыл. Немец фашистерге удур Ада-чурттуң Улуг дайыны эгелээн. Онза даалгалыг тускай мото-адыгжы бригаданың дайынчызы, пулеметчу Семен Гудзенко фронтуге айттаныпкан.

С.П.Гудзенкону дайынчы шылгаралы дээш хей санныг орден медальдар-биле шаңнаан. Чогаалчының шүлүктөриниң номнары дайынның кидин - түлүк үелеринде үнгүлээн. Ол "Сталинград кыдыраажы", "Чангыс полкчулар", "Марш соонда" болгаш өске-даа чыынды номнарның автору.

Тывага С.П.Гудзенко 1948 чылдың чайынында кээп чораан. Ооң Тывада четпээн чери-даа чок. Сал бадырар катерге олуруп алгаш, Би-Хемни өрү чоктап,

Ырбанда ыяшчыларга, Азааста балыкчыларга, Ийде аңчыларга, Адыр-Кежинде малчыннарга ужуражып чораан. "Токуда орук" деп демдеглелдери ыңчан бижиттинген. Улуг-Хемде "Чодураа" колхозтуң дугайында шүлүктү, Ийи-Талдың ажил-ишчилериниң дыштанылгазынга орук айы-биле таварыш-каш, "Колхозта байырлал" деп очеркти "Тувинская правда" солунга парлап үндүргөн. Ооң өске-даа очерктери барык-ла неделя санында парлаттынып турган.

Тывага келгеш янзы-бүрү хей ажылдарны ол үре-түннелдиг кылган. "Тываже аян-чорук" деп өөрлөш шүлүктөрни чогааткан. Тыва чогаалчылар С.А.Сарыг-оолдун, О.К.Сагаан-оолдун, Л.Б.Чадамбаның, С.С.Сүрүн-оолдун, Ю.Ш.Кюнзегештин, В.Л.Эренчининиң шүлүктөрүн очулдургаш, "Огонек", "Смена", "Дружбы народов" деп сеткүүлдерге парлаткан. С.К.Токанын "Араттын сөзү" деп чогаалының ийиги номунга ооң рецензиязын номчукчулар сонуггал-биле номчаан.

Ол-ла бүгү бистин шүлүк чогаалывыстың хөгжүлдизинге улуг идиг болган.

• Семен ГУДЗЕНКО

* * *

Карак четпес делгем хову
Харыксыраан, тынар-
тынмас —
Чүгле хойган куштуң
Чүү хүнге кылаш кынныр,
Чингис-Хааның оруу-биле
чычаан мунган
Чиндиндир халдып ор бис.

... Төрелерин, үелериниң
солчулгазын,
Төөгүчү сен, шинчилээр деп
бодазыңза —
Онгул-чингил оруктарга
хокпаңгырлаан,
Олудунда кижиги шыгырт
"ЗИС"-че алзы,
Дөвүн куду даш көжээ кайгап
орар,
Саргарарты чингистелген
хаяларлыг
Шаттардыва бедиктенип үне
берем.

Сүт-Хөлдүн ховузунда
Сүрүг малдаан аалдарже

райондан
Чычаанывыс
Чыккылама шимээн-дааштыг,
Чанлык ышкаш
кызаңнааштыг,
Хадын үндүр
Халдып олур.
— Чайла! — дээзиг
Шаап орда,
Куу доозун
Кудайдыва дүргектелип,
Ыш дег,
Бус дег
Ырак соонда
Буруңайнып чыдып калыр;
Терезинче куштар чаштыр;
Дескен аннар даалыктаар;
Аяс дээрден сыылаан хат
албыктыр хап.
Арыннарны додуктурар;
Багда аьттар үзе тыргкаш,
Баалык ажыр маңнажыптар—
Чолаачылар сургуулунче
Шоваа оолдар сөктүп кирер.

1948 чыл.

Сылдыска чагаа

Үлегерлиг школага болган мөөрей

“Тергийн класс башкызы” деп мөөрейлер республиканың школа болгаш кожуун бүрүзүгө эрткен. Чаңыл болган мөөрейниң кыргызчылары — класс удурткучулары. Класс удурткучу болуру — хары-салгалыг аял. Өвүр кожуунун 6 школазының төлээлери, школа бүрүзүнден эн тергийн деп шилиттинген класс башкылары Дус-Даг школазының баазына ажык класс шактарын эрттирип, боттарының арта-дуржулгасын солуккан.

Дус-Даг сумузу Тывада төөгүлүг черлериниң бирээзи. А Дус-Даг ортумак школазы — Өвүр кожуунун 6 школарының иштинден баштайгы миллионер школа деп атка төлөтүг болган. Ынчангаш бо школаның баазынагаш шак мындыг кожуун чергелит мөөрейни организастан эрттиргенине бодум хуумда чоргаарланыр мен. Школаның директору

Виталий Александрович Семис-оол хөй чылдарның дургузунда школаны билдилг удуртканы, коллектив кезигүүнериниң найыралдыг, демниг, бурунгаар көрүштүү - Дус-Даг школазын үлегерлиг школараның санынче кириген.

Мөөрейниң кол кезээне башкы бүрүзү ажык класс шактарын эрттирген. Баштай Дус-Даг школазының математика башкысы Саяна Александровна Шарый-оол “Көдээ черге көлгөвис - аът”, Саглының төлээзи Аямаа Хүлер-ооловна Соскут “Өскөн, төрөөн, өргөзүс сен, Өвүр черим”, Хандагайтының башкысы Айлаң Санааевна Ооржак “Кижиниң ады”, Ак-Чыраа школазының эге класс башкысы Любовь Биче-ооловна Ооржак “Куштар-бистиң өңүктөрү”, Солчурнуң төлээзи Алефтина Сагаановна Монгуш “Аътка йөрээл”, Чаа-Суурнуң орус дыл

башкысы Розалья Бур-бужиовна Донтак “Адаң сактып чор, адың камнап чор” деп темаларга кичээлдерин эрттирген.

Мөөрей чүгө кичээлдер-биле кызыгаарлаттынмаан. Конкурсантылар боттарының ниити класс башкысы кижиниң херек ужурулг документилериниң папкаларын негелделер езугаар кылгаш дужаган турганнар. Маана Саглының башкысы Аямаа Хүлер-ооловна Соскут эки деп үнелелди алган.

Мөөрейниң 2-ги кезээ культура одаанга болган. Маана башкы бүрүзү бодунуң ажылын балыткп, чонунуң кичээлгеин хаара тудуп, талантызын көргүскөн.

Түңгелде Өвүр кожуунун “Тергийн класс удурткучузу - 2008” деп мөөрейниң тилекчизи Солчур школазының башкысы Алефтина Сагаановна Монгуш болган. 2-ги черни Дус-Дагның математика башкысы Саяна Александровна Шарый-оол алган. Арткан конкурсантылар аңгы-аңгы номинацияларның эдилекчилери болуп, хүндүлүг бижиктер-биле шаңнатканнар.

Ольга ДОСПАН,
Чаа-Суур ортумак
школазының башкысы.

Бистий колелдарывыс

Июнь

- 25 — Славяннарның эп-сеткил каттыштырылгазының болгаш на-йыралының хүнү.
- 27 — Аныяктар хүнү.
- 28 — Рационализаторлар болгаш чогаалчылар хүнү.

● 30 — 15 чыл бурунгаар Кызылга хамнарның болгаш эртемден-хамнарның бирги тыва-американ эртем-практиктиг семинары болуп эрткен.

— 60 чыл бурунгаар, 1948 чылда, тыва чогаалчыларның эн-не баштайгы очулдурукчуларының бирээзи, шүлүкчү Семен Петрович Гудзенко Тывага кээп чораан.

2008
июнь 25-
июль 1

Бодун, тып, бодун чаа

Чурукта лабиринтин А-дан Я-га чедир эрттир. Эге-зи — кырында бир хана-каракта, төнчүзү — адаанда хана-карактарда.

Чагыдылга-2008

“Сылдысчыгаштыгда” эки-дир.

Экин, ынак солунум “Сылдысчыгаш”!

Авам менээ күзүн сентябрьда, “Сылдысчыгаш” солунун чагыдып бээрге, номчуп билбес турган мен. Чүгө чуруун сонургаар, угбамга, авамга номчудуп алыр турдум. Бир-ле дугаар бистерни Оксана Дыжылаевна Намдан бирги класска хүлээп ап, бичин салааларымга демир-үжүктү тутсуп, үжүктөрнү таныдып эгелзэн.

Бүрөн-Хем ортумак школазының 1 “а” класын эки доостум. Мен башкымны дыка хүндүлээр болгаш аңаа авамга дег ынак мен. Мээң башкым Оксана Дыжылаевна — коллекти-

винде кончуг шыырак биллиг, келир үеж көрүштү башкыларның бирээзи. Ынчангаш бистер, өөреникчилери, аңаа чоргаарланып чоруур бис. Бистиң башкывыс школада 25 чыл ажылдап, шаңнал - макталды ап, “Улус өөредилгезиниң тергийн” деп атка төлөтүг болган. Мени номчуп, бижип өөредип каан башкымга четтиргеним илереттим. Ам “Сылдысчыгаштын” чаа номерин бодум номчуп турар апардым. Номчуп, бижип өөренип алырга дыка-ла эки-дир.

Виктория ТЕРСКОВА,
1 “а” класс, Бүрөн-Хем
школазы.

Өг-бүлө бүрүзү — “Сылдысчыгаш”

Эргим уруглар!

Өг-бүлө бүрүзү “Сылдысчыгаш” солунну хөйү-биле чагыдып алыр дээш идеялиг ажилдаарынче силерни кыйгырдывыс!

Идегел-биле,
“Сылдысчыгаштын” коллективи.

Хөгүг чэй-2008

Вот и начались долгожданные летние каникулы. Чем этим летом будут заниматься школьники? Об этом мы поговорим с Чечек Окюн, ученицей 10 класса школы №12 г.Кызыла.

— Чечек, как прошел твой учебный год?

Для меня этот год был самым интересным, особенно последнее полугодие. Мы с классом участвовали в различных олимпиадах, мероприятиях и КВН.

— Чем ты планируешь заняться на каникулах?

Мини-интервью

Буду работать

— На каникулах я подумываю подработать кондуктором на маршрутном Газели моего брата. Сколько можно сидеть на шее родителей? Пока есть возможность, стоит подработать. Кстати, летом там работает много молодежи. Звоню можно и друзей за-вести.

— А что будешь делать по выходным?

По выходным я наверно буду целыми днями сидеть дома, слушать музыку, смотреть телек, гулять и спать. Только может иногда буду гулять с друзьями по парку, по городу, смотреть концерты и кино, ходить в музей и даже купаться.

Анай-Хаак МОНГУШ,
10 “д” класс, школа №11 г.Кызыла

Сылдысчыгаш

“Океан-97” Бүгү Россия фестивалының дипломантызы,
“Чонар-даш-2004” республика конкурзунун лауреады, Рос-
сийнн Журналистер Эвилелиниң дипломантызы.

Түргүзүкчулары: Тыва Республиканың парлаалга болгаш ин-
формация талазы-биле күрүне комитеди. Тыва
Республиканың ниити болгаш профессионал
ооредилаге яамызы.

Кол редактор Александр ШОЮН

Редакцияның адреси: 667000, Тыва Республика,
Кызыл, Красноармейская кудумчузу, 100. Парла-
та бажыны, 4-кү кыт, кабинеттер 75, 76, 77, 79.

Индекси 10013.

Тираж 3821 экз.

Чагыг №140.

Россия Федерациязының Парлаалга, телерадио-
чыдылга болгаш массалыг коммуникация херектериниң
талазы-биле яамының Ортааки Сибирде регионнар
аразынын девискээр эргелди “Сылдысчыгаш” солуну
бүртүккэ. Херчилели — Т-00015.

Солуну Р-тин “Тываполиграф” хурунун унитарлыг
бүдүрүгениге дараан. (Кызыл, Шеткинна-Кричевско.)
Парлаалгаже дужаар: график езугаар понедельникте

ФАКС 8(394) 22-2-06-17. Телефоннары: Кол
редакторун — 2-06-17. Секретарь — 3-17-90.
Килдистер — 3-17-87. Бухгалтерияны — 3-17-90.

10 шакта. Херек кырында понедельникте 9.00 шакта.

Редакция бажымел чүүлдерге, тирттирген, чу-
раан чуруктарга, шүлүк болгаш проза чогаалдары-
га сайгарылга кылбас болгаш оларны эзеринге деир
эзипте, авторлар-биле чыгылажылга чорууна.

Солуну РФ-тиң парлаалга болгаш массалыг
коммуникация херектериниң талазы-биле Аген-
тиелелиниң детинмези-биле үндүрүп турар.